

## פני החברה בישראל – מתוך דו"ח הלמ"ס

### מאפיינים דמוגרפיים

בישראל, נכון לסוף שנת 2014 חיים 8.297 מיליון תושבים. כמעט מחצית מהאוכלוסייה (43%) הם צעירים עד גיל 24. כשליש מהאוכלוסייה (33%) הם ילדים מתחת לגיל 18. ישראל נחשבת למדינה צעירה בהשוואה למדינות מפותחות אחרות. מספרם של הילדים עד גיל 18 גדל בעשור האחרון ב-20% ושל הצעירים בגיל 18-24 גדל ב-10%. בשנים האחרונות הפער בין ישראל למדינות המתפתחות הצטמצם ואילו הפער בין ישראל לבין המדינות המפותחות התרחב. זוהי כנראה תוצאה של המשך הפיריון הגבוה בישראל יחד עם צמצום הפיריון באופן ניכר במדינות המתפתחות.

ילדים וצעירים מהווים מעל למחצית (55%) מהערבים, ו-40% מהיהודים. בכ-45% ממשקי הבית בישראל מתגורר לפחות ילד אחד שלא מלאו לו 18 שנים - 41% בקרב משקי בית יהודיים ו-68% בקרב משקי בית ערביים.

ילדים וצעירים שעלו לארץ מאז שנות התשעים ועד היום מהווים כ-16% מכלל העולים במהלך תקופה זו, אולם מתוך קבוצת הגיל של הילדים והצעירים (0-24) בסוף שנת 2014, הם מהווים 5% בלבד. בקרב בני 18-24 עולים מגל העלייה הגדול של שנות התשעים מהווים כ-10% מאוכלוסייה זו. מבין הערים הגדולות המונות 100,000 תושבים ויותר בני ברק היא העיר הצעירה ביותר (כ-60% מאוכלוסייתה עד גיל 24). גם בירושלים אחוז גבוה של ילדים וצעירים (כ-50%) הנובע מכך שבבעיר יש ריכוז גבוה של חרדים ושל ערבים, שתי אוכלוסיות המתאפיינות ברמות פיריון גבוהות.

### רמת חיים

בשנת 2014 ההכנסה הכספית החודשית הממוצעת ברוטו למשק בית הייתה 18,329 ש"ח, וההכנסה הכספית הממוצעת נטו למשק בית הייתה 15,149 ש"ח. ההכנסה הכספית ברוטו למשק בית הגבוהה ביותר, היא במשקי בית שבהם עד שני ילדים 21,435 - ש"ח, והנמוכה ביותר - במשקי בית ללא ילדים 16,159 ש"ח. הפערים בהוצאות על חינוך בין היהודים לערבים במשקי בית עם ילדים גבוהים מאוד. משק בית יהודי עם שלושה ילדים או יותר מוציא על חינוך יותר מפי 4 ממשק בית ערבי (2,084 ש"ח לחודש לעומת 468 ש"ח לחודש, בהתאמה). משק בית יהודי עם שני ילדים מוציא כמעט פי שלוש ממשק בית ערבי דומה.

בשנת 2014 67.3% מסך כל משקי הבית גרו בדירה בבעלותם. שיעור זה גבוה יותר במשקי בית ערביים (78.9%) מאשר במשקי בית יהודיים (66.7%). 27.4% מסך כל משקי הבית התגוררו בדירות בשכירות, והתשלום הממוצע לשכר דירה חודשי היה 2,885 ש"ח בסך הכל, והוא גדל ככל שיש יותר ילדים במשק הבית. צפיפות הדיור עולה ככל שיש יותר ילדים במשק הבית והיא גבוהה יותר אצל הגרים בדירות בשכירות מאשר אצל הגרים בדירות בבעלותם.

### עוני והדרה חברתית

בדומה לשנים קודמות, נמצא כי שיעורי העוני בישראל גבוהים משיעורי העוני במדינות האיחוד האירופי, הן ברמה הכללית והן בקרב קבוצות אוכלוסייה בסיכון לעוני: ילדים, קשישים ונשים. בישראל, בשנת 2013, ההכנסה נטו לנפש סטנדרטית בחמישון העליון הייתה גבוהה פי 7.0 מההכנסה בחמישון התחתון, פער זה הוא הגדול ביותר בהשוואה לפער במדינות האיחוד האירופי (בהן הפער הוא פי 5 בממוצע).

## חינוך והשכלה

בתשע"ד למדו כ-1.6 מיליון תלמידים במערכת החינוך, מתוכם 948,391 תלמידים למדו בחינוך היסודי, עוד 275,804 תלמידים למדו בחטיבות הביניים ו-392,868 תלמידים למדו בחטיבות העליונות שבפיקוח משרד החינוך.

ב-2013 (מחזור לימודים תשע"ג) ניגשו לבחינות הבגרות 84% מתלמידי כיתות יב. בחינוך העברי עלה שיעור הזכאים מ-61% בשנת 2012 ל-63% ב-2013, ובחינוך הערבי מ-53% ל-56%, בהתאמה. עלייה קלה נצפתה גם בשיעורי העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות: מ-51% ב-2012 ל-53% ב-2013 בחינוך העברי, ומ-38% ל-41% בחינוך הערבי, בהתאמה. שיעור התלמידים הנבחנים בפיקוח החרדי עמד על 29% בשנת 2013, 80% מהם היו בנות.

ב-2013 הגיעו שיעורי הנבחנים ברמה מוגברת באנגלית ל-71.5% מהנבחנים בחינוך העברי לעומת 52.3% מהנבחנים בחינוך הערבי. במתמטיקה נבחנו ברמה מוגברת 32.4% מהנבחנים בחינוך העברי לעומת 24.8% בחינוך הערבי. שיעור הנבחנים ברמה מוגברת במקצוע מדעי אחד לפחות בחינוך הערבי היה גבוה יותר ובהפרש ניכר מזה שבחינוך העברי: 48.5% לעומת, 30.2% בהתאמה. שיעור הנבחנים במדעי המחשב בחינוך העברי היה כפול מזה שבחינוך הערבי. שיעורי הנבחנים בכימיה ובביולוגיה היו גבוהים יותר בחינוך הערבי, ואילו בפיזיקה נמצא שיעור דומה של נבחנים בשני המגזרים.

בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13) חלה ירידה קלה באחוז הנשירה הכללי בכיתות ז-יב, והוא עומד על 2.7%. שיעור הנשירה בקרב הערבים גבוה יותר מאשר בקרב היהודים והוא מזנק בכיתה ט (12% מהבנים ו-4.7% מהבנות). הנשירה העיקרית של תלמידים ערבים מתרחשת במעבר מחטיבת הביניים לחטיבה העליונה. לעומת זאת, בקרב היהודים השיעור הגבוה ביותר של נשירה הוא בכיתה יא: 8.7% מהבנים ו-2.3% מהבנות.

שיעור הנשירה בבתי הספר שבפיקוח החרדי הוא 2.9% בעוד שבפיקוח הממלכתי בחינוך העברי שיעור הנשירה הוא 1.1% בלבד. מבין הלומדים בחינוך העברי בפיקוח החרדי, אחוז גבוה מאוד של הנושרים עברו ללמוד בישיבות (38.7%).